

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 236/05

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 24. augusta 2006 v senáte zloženom z predsedu Juraja Babjaka a zo sudcov Ľubomíra Dobríka a Jána Mazáka prerokoval sťažnosť I. K. K., B., zastúpeného advokátom JUDr. V. P., B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bardejov v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 732/98 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo I. K. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Bardejov v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 732/98 porušené bolo.

2. Okresnému súdu Bardejov prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 732/98 konal bez zbytočných prietáhov.

3. I. K. K. nepriznáva primerané finančné zadostučinenie a úhradu trov tohto konania.

Odôvodnenie:

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 23. júna 2005 doručená sťažnosť I. K. K., B. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal, že postupom Okresného súdu Bardejov (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 732/98 bolo porušené jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“). Ústavný súd uznesením z 30. novembra 2005 prijal sťažnosť na ďalšie konanie.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti okrem iného uviedol:

„Presne pred 7-mi rokmi som Okresnému súdu v Bardejove osobne doručil svoju žalobu o uspokojenie a naplnenie mojich pracovnoprávných nárokov v zmysle zákonníka práce, zo dňa 23. V. 1998. Spočiatku to v tomto konaní išlo ako-tak, no horšie to už bolo neskôr, keď súd bol vlastne celkom bezradný a nerobil celkom nič, len vyvolával pojednávania, ale už nebolo k čomu ich nariadovať lebo všetky sporné veci boli už dávno objasnené. V tomto zmysle bol súd už iba povinný postupovať podľa zákona, ale nerobil tak a necháva tak problém stále otvorený!

Na moju súdnu žalobu reagoval žalovaný v prvom rade svojim vyjadrením, zo dňa 26. X. 1998, ale jeho tvrdenia v ňom som dôrazne vyvrátil vo svojej reakcii na neho, zo dňa 25. I. 1999 a následne tiež osobne na pojednávaní, ktoré sa uskutočnilo dňa 8. IV. 1999, umocnené ešte ďalším mojím podrobným doplnkom, zo dňa 29. IV. 1999, a to na popud samotného súdu.

Prípisom, zo dňa 21. V. 1999 ma súd vyzýva, aby som mu doručil ešte jedno vyhotovenie svojho podania, zo dňa 29. IV. 1999, čo som v stanovenej lehote urobil, aj keď som to nebol povinný, pretože požadovanú kópiu si súd mohol vyhotoviť sám, a to na trovy môjho konania, tak ako mu to umožňuje aj zákon.

Dňa 30. VI. 99 žalovaný v prvom rade doručil prvostupňovému súdu ďalšie písomné vyjadrenie, na ktoré som reagoval svojim písomným prejavom, zo dňa 18. IX. 2003, a to pri príležitosti nadchádzajúceho súdneho pojednávania, ktoré bolo vytýčené na deň 22. IX. 03.

Ale, keďže ja som sa po zdravotnej stránke veľmi zle cítil, pripojil som k tomuto dokumentu aj lekárske potvrdenie o mojom zdravotnom stave, ktoré nemohlo bardejovskému súdu prekážať v jeho ďalšom plynulom postupe v tomto súdnom konaní, pretože ja som bol v stave a aj ochotný s týmto súdom komunikovať písomnou formou, ktorú som mu aj v tomto liste ponúkol! Súčasťou tejto mojej písomnej reakcie bolo, ako príloha z toho istého dňa, ďalšie moje stanovisko na vyjadrenie žalovaného k súdnemu návrhu, ktoré som takisto podoprel príslušnými faktami a argumentmi. Ako vyplýva z mojej dokumentácie, prvostupňový súd bol v tejto fáze konania dlhodobo nečinný a nedokázal sa vysporiadať s tak závažnými otázkami, ako je vyžiadanie mzdového listu a predkontakčných dokladov za r. 1991 od odporcu v prvom rade, ktoré nie sú súčasťou jeho súdneho spisu dodnes.

Za celú dobu bardejovský súd síce formálne vytýčil aj niekoľko súdnych pojednávaní, z ktorých jedno odročil bez uvedenia dôvodu /zo dňa 16. II. 99 na 8. IV. 99/ a potom ešte ďalšie 4, ale bez požadovaného efektu, pretože sa nezmohol na vynesenie rozsudku, aj keď už prakticky v tomto čase nebolo potrebné čo dokazovať, keďže som už všetko dopodrobna predtým súdu vysvetlil a patrične ozrejmil. Dokonca mi súd, ako účastníkovi konania, zaslal aj poučenie, podľa ktorého na základe §-u 115a nie je potrebné nariaďovať pojednávanie ak možno rozhodnúť len na základe listinných dôkazov, čo však súd dodnes neurobil, aj keď mohol, a to ani po 7-mich rokoch svojho trápneho vedenia tohto súdneho sporu.“

Sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd „v náleze rozhodol takto:

1. Vyslovuje, že základné a ľudské práva I. K. K. podľa ods. 2/, čl. 48 Ústavy SR, ako aj ods. 2/, čl.38 Listiny základných práv a slobôd v kontexte s ods. 1, čl. Dohovoru o ich ochrane, Dohovoru o ich ochrane, postupom Okresného súdu v Bardejove v konaní vedenom u neho pod č. 4 C 732/98 porušené boli.

2. Prikazuje Okresnému súdu v Bardejove, aby v súdnom konaní vedenom pod č. k. 4 C 732/98 konal ďalej a o veci samej rozhodol bez zbytočných prieťahov.

3. Priznáva I. K. K. primerané finančné zadosťučinenie vo výške trojnásobku mesačného príjmu sudcu, t. j. 150 tis. Sk /slovom stopäťdesiatšesťtisíc a šesťsto slovenských/, ktoré je mu povinný bardejovský súd a porušovateľ jeho základných a ľudských práv vyplatiť do 2-och mesiacov od právoplatnosti tohto súdneho rozhodnutia.

4. Ukladá Okresnému súdu v Bardejove uhradiť vzniklé trovy tohto konania na označený účet právneho zástupcu sťažovateľa, a to do 15-tich dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania.

Na výzvu ústavného súdu z 30. mája 2005 predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení sp. zn. Spr. 421/04 z 22. júna 2005 uviedol nasledovnú chronológiu procesných úkonov od podania návrhu na začatie konania:

„25. 5. 1998 - doručenie žaloby na súd

6. 10. 1998 - výzva adresovaná žalovaným na vyjadrenie sa k žalobe v zmysle § 114 ods. 2 písm. a) O. s. p.

27. 10. 1998 - vyjadrenie sa prvoradého žalovaného k žalobe

15. 1. 1999 - nariadenie termínu pojednávania

26. 1. 1999 - stanovisko sťažovateľa k vyjadreniu žalovaného k žalobe

10. 2. 1999 - zrušenie termínu pojednávania nariadeného na deň 16. 2. 1999 a nariadenie nového termínu pojednávania na deň 8. 4. 1999

8. 4. 1999 - pojednávanie, odročené na neurčito za účelom umožniť sťažovateľovi oznámiť prípadné návrhy na doplnenie dokazovania v súlade s jeho žiadosťou

30. 4. 1999 - písomné podanie sťažovateľa, ktorým reaguje na priebeh pojednávania a označenie i predložených dôkazov

16. 6. 1999 - doručenie písomného podania sťažovateľa žalovaným a výzva na vyjadrenie sa k jeho obsahu

30. 6. 1999 - písomné podanie žalovaného v rade prvom k podaniu sťažovateľa

21. 2. 2000 - podanie sťažovateľa adresované predsedovi súdu, ktorým oznamuje, že v dôsledku nemoci nie je v stave vybavovať agendu zo súdu a ani sa

zúčastňovať pojednávani s tým, aby táto skutočnosť bola daná na vedomie všetkým sudcom

28. 3. 2003 - nariadenie pojednávania na deň 24. 4. 2003

22. 4. 2003 - podanie sťažovateľa, ktorým ospravedlňuje svoju neúčast' na pojednávani s upozornením, že súd v jeho neprítomnosti nesmie vyniesť rozsudok

24. 4. 2003 - pojednávani, odročené pre neprítomnosť sťažovateľa na deň 22. 9. 2003

18. 9. 2003 - podanie sťažovateľa, ktorým oznamuje, že na nariadené pojednávani sa nedostaví

22. 9. 2003 - pojednávani odročené na neurčito pre neprítomnosť sťažovateľa

24. 9. 2003 - oznámenie vec vybavujúceho sudcu, že sa cíti byť vo veci zaujatý a súhlasí, aby vec bola pridelená inému sudcovi

24. 9. 2003 - pridelenie veci inému sudcovi

18. 2. 2004 - nariadenie termínu pojednávania

23. 3. 2004 - podanie sťažovateľa, ktorým oznamuje, že v žiadnom prípade a za žiadnych okolností nesúhlasí s tým, aby pojednávani bolo vykonané v jeho neprítomnosti, bez bližšieho zdôvodnenia

16. 4. 2004 - pojednávani odročené na deň 14. 6. 2004 pre neprítomnosť účastníkov konania, včítane sťažovateľa

14. 6. 2004 - pojednávani za účasti sťažovateľa odročené na neurčito za účelom pripojenia spisov na vec sa vzťahujúcich

14. 6. 2004 - záznam z ktorého vyplýva, že spisy, ktoré sa mali pripojiť sa v tom čase nachádzali na Krajskom súde v Prešove

1. 3. 2005 - záznam, podľa ktorého jeden zo spisov, ktorý mal byť pripojený sa nachádzal na Najvyššom súde SR.“

Ústavný súd zistil, že 7. júla 2005 bol okresnému súdu doručený vyžiadaný spis. Okresný súd 15. septembra 2005 vyžiadal ďalší spis.

Na pojednávani nariadenom 19. januára 2006 na 10. marec 2006 okresný súd vyhlásil rozsudok, ktorým žalobu sťažovateľa zamietol, náhradu trov konania účastníkom nepriznal.

Zákonný sudca 7. apríla 2006 požiadal o predĺženie lehoty na písomné vyhotovenie rozsudku.

Predseda okresného súdu zároveň uviedol, že okresný súd nekonal v čase od 21. februára 2000 do 14. júna 2004, tento prieťah bol podľa neho spôsobený sťažovateľom, pričom v tejto súvislosti uviedol: *„dňa 21. 2. 2000 k rukám predsedu súdu doručil „Univerzálne ospravedlnenie“ podľa ktorého pre nemoc nie je v stave vybavovať agendu dochádzajúcu zo súdu a ani zúčastňovať sa žiadnych pojednávaní s tým, aby táto prekážka bola oznámená všetkým sudcom, doposiaľ neoznámil súdu, že táto prekážka odpadla. Ak napriek tomu súd na deň 24. 4. 2003 nariadil termín pojednávania, stalo sa tak z dôvodu, že súd z iného spisu zistil (vec sp. zn. 11 C 129/96), že sťažovateľ už začal komunikovať so súdom, aj keď iba v písomnej forme.“*

II.

Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov...“.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na všeobecnom súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

Otázku existencie zbytočných prieťahov v konaní a porušení základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd podľa svojej konštantnej judikatúry (napr. II. ÚS 813/00, IV. ÚS 74/02) skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa: a) právnej a faktickej zložitosti veci, pričom zohľadňuje aj povahu veci a o čo ide

sťažovateľovi pri uplatňovaní základného práva na súdnu ochranu, b) správania účastníka konania a c) postupu súdu.

a) Pokiaľ ide o kritérium „právna a faktická zložitosť vecí“, ústavný súd vzal do úvahy právny a skutkový stav veci. Ide o pracovnoprávny spor a z neho vyplývajúci sťažovateľom uplatnený nárok na „*určenie, že postup zamestnávateľa je diskriminujúci, že pracovný pomer sťažovateľa trvá, a že mu patrí štatút štátneho zamestnanca*“.

Kumulácia viacerých nárokov sťažovateľa čiastočne svedčí o právnej ako aj skutkovej zložitosti posudzovaného sporu, ktorý navyše vznikol na začiatku 90. rokov, a preto predpokladal zložitejší spôsob rekonštrukciu skutkového a právneho stavu rozhodujúceho pre posúdenie veci samej.

b) Ďalším kritériom, ktorého použitím ústavný súd zisťoval existenciu zbytočných prietáhov v konaní vedenom pod sp. zn. 4 C 732/98, bolo správanie sťažovateľa ako účastníka tohto súdneho konania. Ústavný súd hodnotil správanie sťažovateľa ako také, ktoré zásadným spôsobom prispelo k doterajšej dĺžke konania pred okresným súdom.

Pri posudzovaní správania sťažovateľa v konaní o veci samej ústavný súd poukazuje na viacnásobnú a opakovanú neúčast' sťažovateľa na pojednávaníach, často bez relevantného ospravedlnenia jeho neúčasti.

Významným úkonom sťažovateľa, ktorý spomalil celé konanie, bolo jeho podanie o tom, že sa nemôže zúčastňovať súdnych konaní v podstate po dobu takmer štyroch rokov. V tejto spojitosti ústavný súd pripomína, že taká dlhá doba spravidla výrazne ovplyvňuje postup všeobecného súdu, lebo počas nej dochádza k ďalšej skutkovej komplikácii vyvolanej plynutím času vo vzťahu k dokazovaniu.

c) Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo k zbytočným prietáhom, bol postup okresného súdu v spore.

Postup okresného súdu v konaní od podania žaloby do 30. júna 1999 nie je s výnimkou oneskoreného zaslania výzvy žalovanému na vyjadrenie k žalobe poznačený zbytočnými priet'ahmi. V tomto období sa uskutočnilo jedno pojednávanie, boli vyžiadané vyjadrenia účastníkov a návrhy na doplnenie dokazovania.

Okresný súd od 30. júna 1999 nekonal až do 28. marca 2003. Okresný súd vo svojom vyjadrení z 22. júna 2005 poukázal na tzv. „Univerzálne ospravedlnenie“, podľa ktorého sa sťažovateľ nemohol zúčastňovať pojednávani v dôsledku jeho práceneschopnosti.

Uvedené obdobie ústavný súd hodnotí ako obdobie poznačené zbytočnými priet'ahmi, ktoré možno pripísať v prvom rade na vrub okresného súdu, čiastočne na vrub sťažovateľa. Okresný súd mal za daných okolností vyzvať sťažovateľa na predloženie dôkazu o prekážke trvalejšej povahy, pre ktorú sa nemôže sťažovateľ zúčastniť pojednávani, a konanie prípadne prerušiť.

Okresný súd postupoval v realizácii úkonov až po zistení z iného spisu vedeného okresným súdom, že „sťažovateľ už začal komunikovať so súdom, aj keď iba v písomnej forme“.

Ústavný súd však zároveň pripomína, že sťažnosť podal sťažovateľ, ktorý je v konaní žalobcom, s procesným postavením ktorého je spojené také poskytovanie súčinnosti súdu, aké sa predpokladá u žalobcov (povinnosť tvrdenia, dôkazná povinnosť).

V období od 28. marca 2003 do 14. júna 2004 okresný súd nariadil celkom 4 pojednávania, na ktorých sa okrem jedného pojednávania sťažovateľ nezúčastňoval, a zo spisu nevyplýva taký dôvod, ktorý by nebolo možné pričítať objektívne alebo subjektívne sťažovateľovi. V uvedenom období došlo aj k zmene zákonného sudcu s poukazom na skutočnosť, že pôvodne konajúci sudca sa cítil byť vo veci zaujatý.

Pojednávanie 14. júna 2004 bolo odročené na neurčito za účelom pripojenia spisov vzťahujúcich sa na vec. Po tomto dátume okresný súd žiadal o predloženie súvisiacich spisov aj z iného súdu (Krajský súd v Prešove), čo trvalo takmer rok a pol. Po týchto úkonoch okresný súd vyniesol vo veci rozsudok vo veci samej.

Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že čiastočná nečinnosť a procesne chybný postup okresného súdu sú vo svojom súhrne zbytočnými priet'ahmi,

a preto aj porušením základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd prijal tento záver napriek tomu, že aj sťažovateľ významne prispel k týmto zbytočným prietáhom neodôvodnenou neúčastou na úkonoch súdu a tzv. univerzálnym ospravedlnením, ktoré v celom rozsahu treba pričítať na jeho ťarchu, ako aj procesnú zodpovednosť, čo je typické pre sporové konanie.

III.

Vzhľadom na to, že ústavný súd rozhodol, že došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, prikázal v zmysle § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu, aby vo veci sp. zn. 4 C 732/98 konal bez zbytočných prietáhov, hoci vo veci bol už vyneseny rozsudok, vec však dosiaľ nie je právoplatne skončená.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal o priznanie primeraného finančného zadostučinenia vo výške 150 000 Sk z dôvodu nemajetkovej ujmy *„za dlhodobé trpenie stavu právnej neistoty a depresii z toho, že už prešlo presne 7 rokov a vo veci samej nebolo súdom rozhodnuté ešte ani len v prvom stupni (...)“*.

Ústavný súd dospel k záveru, že na ochranu základného práva sťažovateľa so zreteľom aj na jeho postup a príspevok k celkovej doterajšej dĺžke konania postačuje vysloviť porušenie tohto základného práva a uloženie povinnosti okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prietáhov. Z tohto dôvodu ústavný súd nepriznal sťažovateľovi ani úhradu trov tohto konania.